

היכלי תורה

רשת שיעורי תורה

החומר בעלון מתוך
מתיבתא
הגמרא של לומדי
הדף היומי

ערש"ק פרשת וישלח יג כסלו תשסח ♦ דף היומי בכלי: כתובות פג דף היומי ירושלמי שקלים יח משנ"ב ח"א יו.

ונתנו את בנתינו לכם ואת בנתיכם נקח לנו.. (לד, טז)

פיהם של חמור ושכם בנו דבר שוא, במה שלפני בני עירם הציגו את התנאי שהותנה ביניהם לבין בני יעקב, בצורה הפוכה ממה שהיה באמת. אלא שנראה ממה שהאריכה התורה ודקדקה לספר כיצד הערימו שכם וחמור על יושבי עירם במה שהולילו אותם שולל בענין התחייבותם לבני יעקב, כי גם לזה יש שייכות למה שהרגו אותם שמעון ולוי. ודבר זה צריך ביאור, איזה דבר מעלה או מוריד היה בכך לגבי בני יעקב.

והנה הרמב"ם כתב (פ"ט מהלכות מלכים הי"ד): וכיצד מצווין הן (בני נח) על הדינין, חייבין להושיב דינים ושופטים בכל פלך ופלך בשש מצוות אלו, ולהזהיר את העם. וכן נח שעבר אחת משבע מצוות אלו, יהרג בסייף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל, והם ראו וידעו ולא דנוהו. ועל דברי הרמב"ם הללו יש להקשות ממה שפסק באותן הלכות (פ"י ה"ד), בן נח שבירך את השם, או שעבד עבודה זרה, או שבא על אשת חברו, או שהרג חברו, ונתגיר פטור. והלא אותם בעלי שכם שנתחייבו מיתה לפי שלא דנו את שכם, מלו את עצמם לאחר מכן. מאחר שאותה מילה היתה לשם גרות, כמו שפירשו להם בני יעקב ואמרו בטעם דרישתם שימולו "והיינו לעם אחד", אם כן הרי נשתנה דינם של בעלי שכם מדין בני נח לדין ישראל, וגר שנתגיר כקטן שנולד דמי, ואינם חייבים עוד מיתה. ואפילו לדברי האומר שאינו גר עד שימול ויטבול, היינו לפי שגם באבותינו מצינו טבילה במעמד הר סיני, אבל קודם מתן תורה, גם אליבא דידיה היתה הגרות במילה בלבד. יש לנו, אם כן, לדון בדברי הרמב"ם שנתן טעם למה שנתחייבו בעלי שכם מיתה, במה שלא דנו את שכם.

אלא שעל גרותם זו יש לערער ולטעון שאינה מועילה, לפי שנתגירו לשם אישה, ואמרו בגמרא (יבמות כד, ב). אחד איש שנתגיר לשם אישה, ואחד אשה שנתגירה לשם איש, אינם גרים. הואיל וכך, הרי דינם של בעלי שכם תלוי ועומד במה שהיתה דעתם במילתם, אם לפי התנאי שהותנה בין חמור ושכם לבין בני יעקב, או כפי שלמדו להבין מפי שכם וחמור. שאם היו יודעים כי הברירה אם לתת להם נשים מכל אשר יבחרו, הרי אין לדון בהם דין מתגירים לשם אישה, וגרותם גרות אמת.

אבל מכיון שקבלו על עצמם למול מחמת דברי שכם וחמור, ולפי דבריהם לאחר המילה יהיו חפשים לקחת להם נשים מכל אשר יבחרו ועל דעת כן נכנסו בברית, הרי אין גרותם גרות ונשארו בדינם הקודם, וראוי שיעשה בהם דין על שלא דנו את שכם.

מובן היטב מעתה, כי מה שהציגו חמור ושכם את התנאי בפני בני עירם בשינוי ממה שהיה באמת, הוא הגורם שנעשה בהם דין מיתה.

ע"פ יעלת חן.

חדש בהיכל

ש"ס עיון

מכון עוז והדר משיק בימים אלו את ש"ס עוז והדר "מהדורת עיון". המהדורה החדשה הודפסה לראשונה בגודל מיוחד ובלעדי המותאם לעיון, מחד אינו גדול כדי להקל על העיון, ומאידך הושם דגש על גודל האותיות שיהיו נוחים ונעימים לעין המעיין. הש"ס הודפס בשמונה כרכים על נייר קרם משובח תוצרת חוץ, וכרוך בכריכה חזקה ואיכותית המבטיחה את עמידתו לאורך שנים ארוכות.

המהדורה הפרקטית והנוחה

לקראת תחילת לימוד מסכת נדרים במסגרת דף היומי בבלי יוצא לאור מהדורה חדשה של מתיבתא, אשר תכליל את ביאורי הפשט בלבד, המהדורה תופיע בגודל פנינים בגובה 31 ס"מ שזהו הגודל הנוח והפרקטי ביותר, את המהדורה יהיה ניתן להשיג החל מהשבוע בחנויות הספרים המובחרות, וכן במוקד המנויים בטלפון:

1800-22-55-66

משנת המועדים לחנוכה

החל מהשבוע הקרוב ניתן יהיה להשיג בחנויות הספרים את משנת המועדים לחנוכה, משנת המועדים היוצא לאור לקראת כל חג ומועד מכל בתוכו כל מה שיהודי צריך לחג, גמרא, הלכה, דרוש, חסידות, סיפורי צדיקים, בנוסף כולל כרך זה את מתיבתא, ומשנ"ב המבואר לימוות החנוכה, וכן את סדר הדלקת נרות חנוכה, והתפילות הנלוות.

צדקה לחינוך הילדים או לעניי ארץ ישראל

בשו"ת בית רידב"ז (סי' טז) נשאל בדבר שרוצים בני העיר לייסד קופות צדקה בכל העיר עבור התלמודי תורה ועבור בתי החנוך לבנות למען שלא יתערבו ישראל בבני נכר הארץ, ומפני שיש לחשוש שאולי יהיה מזה איזה היזק לקופת רבי מאיר בעל הנס שבארץ ישראל, שמא אין לייסד קופה חדשה עבור מוסדות החינוך שתפגע בקופת עניי ארץ ישראל.

והשיב, ברור שמותר ואפילו אם יש חשש מקצת הפסד לעניי א"י מ"מ מותר, שהרי ידוע לנו שבדור האחר במדינה הזאת יהיו כולם רעפארם, כי כל הנערים מעורבים עם ילדי נכר בבתי ספר שלהם ואינם יודעים עוד לדבר יהודית אלא בלשון המדינה ככל שכניהם, ורובם אינם יודעים כלל האיך לברך ברכת הנהנין והאיך לברך ברכת המזון, ואינם יודעים אפילו אם יש חיוב כלל לברך, אינם באים לבהכנ"ס אפילו בשבת קודש מלבד ימים נוראים, שונאים וממאסים בלבם את היהודים אלו שיש להן חתימת זקן ובשבילם נתיסד הסמינר בנויארק.

וכיון שהלומדים בבתי ספר של הרעפארם, במשך כמה שנים ידבקו מהם ויהיו כמותם ולא יהיה עוד כהן מורה צדק בכל המדינה אצל הדור הבא, אז יכלה לגמרי קופת הרמב"ן ויבערו הקודש מן הבית, על כן תקנתם של קופת הרמב"ן ליסד ת"ת עם בתי חנוך לבנות בחדריהם ולהשריש בהבנים אמונה ויראת שמים ואהבת תורה ואהבת ת"ח ואהבת ארצינו הק', ואז יתנו הבנים במקום אבותם בקופת הרמב"ן כמו אבותיהם.

ולכן אפילו אם נאמר שלא יספיק לעשות שני קופות צדקה בשביל הת"ת ובשביל קופת רמב"ן, ויהיה קצת הפסד לקופת הרמב"ן, מ"מ מותר ע"פ דין תורתנו הקדושה לייסד קופה להת"ת של תינוקות של בית רבן אף שהוא מקפח קצת את קופת הרמב"ן.

והוכיח כן מגמ' בע"ז (י) עיי"ש, והוסיף שאף אם יטענו בני ארץ ישראל, האיך נפסיד בעת הזאת משום התיקון שיצמח מזה שאחר עשרה שנים תמשיך הקופה להתקיים, מ"מ כיון שלאחר עשר שנים דבר ברור הוא שתתכלה קופת הצדקה של רמב"ן לגמרי אם לא יעשו קופה לת"ת באופן זה יש לחשוש לעתיד ולפעול על פיו. והביא ראיה לזה ממה שאמרו בסוגיין, אמר אב"י בצניא טב מקרא, ופירש רש"י, האומר לחברו קח לך דלעת קטנה בגינתי או המתן עד שיגדלו וקח גדולה טוב לו ליקח הקטנה מיד כי לא ידע מה יולד יום אף כאן חביבה עליו אכילת פירות שהוא תדיר ומיד מביטול מכר שאינו מיד אלא לכשתמכור ושמא לא תמכור. ומבואר מדבריו שגבי בוצינא וקרא אם היה יודע מה יולד יום שבודאי יהיה קרא הקרא עדיף, וכן גבי מכירה אם היה יודע שבודאי תמכור לאח"ז וכליא קרנא הביטול מכר עדיף מאכילת פירות דעכשיו ואין הבעל יכול לטעון לדידי אכילת פירות עדיף.

וה"נ בנידון דידן, שבלא הקמת מוסדות החינוך פשיטא שיובטל לגמרי קופת הרמב"ן, וע"י שיקימו מוסדות חינוך פשיטא שלא יופסק לעולם, ולכן אינם יכולים לטעון לדידן עדיף את המעות שכעת, ואין אנו רוצים לקפח כעת במקצת את קופת עניי ארץ ישראל.

מחאה על שכן לא רצוי

הפוסקים דנו לגבי מקומות בבית הכנסת אם יכולים השכנים למחות ולטעון שאין הקונה החדש לפי כבודם כמו הקודם.

והנה **בתשובת הרא"ש** (כלל ה"ס"ג) כתב, הא דאמרינן בברכות (מו:): גדול מסב בראש, ובב"ב (קכ) במסיבה הלך אחר זקנה, הני מילי במקומות שאינם קבועים. אבל של בית הכנסת, שאדם מוריש לבניו, אטו אדם גדול שישב בראש והוליד בן פריץ, יפנה את מקומו ויושיב גדול במקומו, לא יעשה כן, אלא בנחלתו ידבק ומקומו אל ינח וישכון וישב בראש, אעפ"י שאינו ממלא מקומו.

ובשו"ת מהר"י בי רב (סי' נ) נשאל בנידון כזה, וז"ל, ראובן שנפטר לבית עולמו והניח בן והיה לו מקום בבית הכנסת נחלת אבותיו וגם ראובן הנפטר ישב בו יותר מששים שנה, ובא הבן הירוש להחזיק במקום אבותיו ולישב בו כאדם המחזיק בשלו ובא לוי וערער עליו שלא ישב באותו מקום מפני שהוא זקן יותר ממנו ואין ראוי לישב הוא למעלה ממנו. והשיב, אין בדברי המערער כלום ואע"ג דהוי מצות עשה לכבד את הזקנים ולהדר פניהם שנאמר מפני שיבה תקום, היינו בדבר שאין בו חסרון כיס אבל בדבר שיש בו חסרון כיס כי הכי שהוא רוצה ליקח מקומו שהוא ירושת אביו לאו כל כמינה.

אולם **ברדב"ז** (ח"ב סי' תרכח) כתב להיפך שמצות הידור אפילו במקום שיש חסרון כיס מחוייבים הציבור לפדות מקום הת"ח שלא ישב הבן במקומו.

ובספר **דברי מלכיאל** (ח"א סי' צו) נגע בזה מטעם פגם משפחה, והשווה דין זה למקום בבית הקברות המבואר בסוגיין, עיי"ש.

בדיני מוחזק במכונת (אוטו)

בסוגיין. הגודרות אין להם חזקה, ובביאור הדבר כתב **הרשב"ם** (ב"ב לו. ד"ה הגודרות) גודרות צאן וכל דבר המהלך בדרכים ובשווקים שייכול לומר מעצמו נכנס, או אתה הכנסתו לביתך והחזקת בו אינה חזקה, ואין יכול לומר לקוח הוא ביד. משא"כ במטלטלין שאם הם נמצאים אצל אדם הרי זה ראייה שהם שלו דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזיקין.

ולכן בעובדא שראובן הלווה מעות לשמעון ושמעון טוען שלא היו דברים מעולם, אמר לו ראובן היות וידעתי שתכחיש את ההלוואה לקחתי חפץ שלך כדי שאהיה מוחזק, וכך אהיה נאמן במיגו שלהד"ם על החפץ, נאמן ראובן כיון שבמטלטלין יש חזקה שמה שתחת ידו שלו הוא, ונאמן במיגו. אך אם ראובן היה תופס בעלי חיים לא היה נאמן כיון שאין בהם חזקה.

והנה בפוסקים דנו בדינה של מכונת, אם יש לדמותה לבעלי חיים או למטלטלין, ובספר **נצח ישראל** (סי' מא) כתב שבגודרות יש שני טענות שיכול לטעון א. מעצמו נכנס. ב. הכנסת לי. כמבואר ברשב"ם, ולפ"י יש לדון ולומר שבמכונת אכן לא שייך הטעם הראשון שהרי א"א לומר שמעצמו נכנס, אך הטענה השנייה שייכת גם במכונת, ומפני שישוד טענה זאת היא שבגודרות אין צריך להכנס לבית חבירו כדי לגנובם אלא שייך שימצאם ברחוב וכיוצ"ב, וסברא זו שייכת גם במכונת. וכתב שם להוכיח מתוס' בגיטין (כ: ד"ה ת"ש) שאף בטעם השני לבד חשיב כגודרות, ולפ"י מכונת אין לה חזקה כגודרות.

אך **בדרכי חושן** (ח"א עמוד קצז) כתב שאינו דומה לגודרות, היות וכדי לקחת מכונת מחבירו צריך לפרוץ לרשותו דהיינו לפרוץ הדלת וכיוצ"ב, ועצם הכניסה למכונת היא כניסה לרשות הנתבע, ובדבר כזה שייכת הסברא אחזוקי אינשי בגנבי לא מחזיקין, וממילא אין זה דומה לגודרות, ויש להם חזקה וממילא יכול לטעון להד"ם, ויהא נאמן במיגו. אך עיין במה שכתב בזה בח"ג (עמוד עב).

יום ראשון טו כסלו

כתובות פה

צדקה לתלמיד חכם או לקרובים

בשו"ת משיב דבר (ח"ב סי' מז) נשאל במי שבא לידו ת"ח מיושבי חו"ל לקבל צדקה, וגם אחד מיושבי ארץ הקודש, למי ראוי להקדים ולתת צדקה, לבן א"י כמבואר בהלכות צדקה (יו"ד סי' רנא) שיושבי א"י קודמין ליושבי חו"ל, או שמא עדיף להקדים וליתן לת"ח שהרי כלל הוא בידינו כל הגדול מחברו קודם את חברו.

והשיב, שמלשון **הרמב"ם** והמחבר (שם סי' ט) לגבי קדימת האב בצדקה, נראה שאם אביו אינו ת"ח, ת"ח קודם לו, ומדוייק כן בדברי השו"ע 'וכל הגדול בחכמה קודם לחבירו, ואם היה אחד מהם רבו, או אביו, אע"פ שיש שם גדול מהם בחכמה, רבו או אביו שהוא תלמיד חכם, קודם לזה שהוא גדול ממנו'.

אך **הש"ך** (ס"ק יז) תמה והקשה מאין הוציאו זה שאביו צריך להיות תלמיד חכם, והוכיח שאדרבא אף אם אינו ת"ח הוא קודם, ועל כן ביאר שמה שכתב **השו"ע** אביו שהוא תלמיד חכם, כוונתו לומר שבאופן זה האב קודם אפילו לרבו שגדול בחכמה מאביו.

ובשו"ת משיב דבר (שם) כתב שהיה הדעת נותן שדוקא אב קודם לת"ח, ולא שאר קרובים, והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין 'אמר נכסי לטוביה, קרוב ות"ח ת"ח קודם', ומבואר שתלמיד חכם קודם לשאר קרובים.

אך הביא **שהחכם צבי** (סי' ע) דחה ראייה זו שהרי בהמשך הסוגיא אמרו, שכן וקרוב מאי ת"ש טוב שכן קרוב מאח רחוק. ומשמע שאין הוכחה מצוואה לענין צדקה, שהרי בצדקה ודאי קרוב קודם לשכן. אולם ה**נצי"ב** כתב לחלק בזה, שבשלמא לענין שכן ודאי דוקא בצוואה אמדינן דעת האדם המצוה שהיה דעתו למי שרגיל עמו יותר, ושכן קרוב טוב להיות רגיל עמו מאח רחוק, משא"כ בצדקה גזרת הכתוב הוא להקדים לקרוב, משא"כ קרוב ות"ח אמאי אמדינן דעת בעל המצוה שכוון לת"ח יותר מלקרוב, בע"כ הוא משום דמסתמא יש זכות למי שמהנה לת"ח יותר ממי שמהנה לקרוב וכפרש"י דמסתמא אדם יצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה כו' וא"כ למדנו דכמו כן יותר יש לזכות בצדקה לת"ח ממה שזוכין בנתינה לקרוב. וע"ע **בקובץ שיעורים** (אות שי) מה שכתב בדברי **החכם צבי**.

והנה **בחפץ חיים** בספרו **אהבת חסד** (ח"א פ"ו סי' ז) כתב בשם **הגרעק"א** שקרובים קודמים במצוות צדקה לתלמידי חכם. **ובנתיב החסד** (ס"ק יד) כתב בשם **השמש צדקה** (הו"ד בפ"ת יו"ד סי' רנ"א סק"ג) שלענין עניי עירו הם קודמים אפילו לתלמיד חכם, אך כתב שמה שפסק **החת"ס** (יו"ד סי' רלד) שעניי עירו קודמים לעניי עיר אחרת דוקא כששניהם צריכים למזון או לכסות אבל אם אחד צריך ללחם צד ואחד צריך לכסות מי שצריך ללחם הוא קודם, ובתלמיד חכם הרי קיי"ל שכסותו קודם למזון עם הארץ הרי שמעלת הת"ח גדולה יותר ממעלת עניי עירו וממילא יש לו דין זכות קדימה נגדם, וכן מבואר ממה שפסק **השו"ע** (שם סי' רנב סי' ד) שת"ח פודים אותו אפילו בדמים מרובים, ואין חוששים אצלו לתיקון העולם, ומפני שמה שאנו מסייעים לת"ח אין לך תיקון העולם גדול מזה שממנו יוצא הוראה לישראל, ועל כן גם בנידון זה אין לנו להקדים לעניי עירו נגד התלמיד חכם. ומ"מ **במשיב דבר** (שם) כתב שודאי אם הת"ח לפניו אף שאינו בן עירו לכו"ע ת"ח קודם.

יום שני טז כסלו

כתובות פה

בזבזו מנכסיו יותר מחומש כדי לפרוע חובותיו

פריעת בעל חוב מצוה. בכתבי **הגר"ח** (סי' קכט) הקשה לפי מה שקיי"ל שאין צריך לבזבז כל ממנו לקיום מצוה, והמבזבז אל יבזבז יותר מחומש, א"כ אדם ששאל ממון מחבירו ומצוה עליו לפרוע חובו, אין מוטל עליו לשלם יותר מחומש מנכסיו.

ובשו"ת להורות נתן (ח"ד סי' קטו סי' ז) כתב ליישב שכיון שבפריעת בעל חוב המצווה היא שיפרע את כל מה שחייב, על כן לא שייך בזה הדין שלא יבזבז יותר מחומש כיון שזה גופא המצוה, ולא אמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש אלא במצוה שאין התשלומים עצם המצווה אלא רק אמצעי למצוה כגון במצוות ארבעת המינים שאין המצווה בקניית האתרוג אלא בלקיחתו, ובזה אמרו שלא יבזבז יותר מחומש, משא"כ בפריעת בעל חוב שזה גופא המצווה לשלם ולפרוע את כל החוב. ובזה מבואר מה שהקשה **רש"י** (חולין קלב:) מדוע כופין על מצות פרעון חוב, אף שאין כופין על מצוה שיש בה חסרון כיס.

עוד כתב לבאר שכיון שמי שאין פורע חובו נעשה גזלן ועובר בלאו ועשה, אם כן ודאי שמחוייב לתת כל ממנו שלא יעבור על לא תעשה כמבואר **ברמ"א** (או"ח סי' תרנו) ומה שאמרו פריעת בעל חוב מצוה אין זה אלא על פריעת החוב בזמנו, וכיון שכופים אותו על עצם תשלום החוב, כופים אותו גם על זמן הפרעון, ואין זה בגדר 'המבזבז' אל יבזבז יותר מחומש, שהרי הוא פורע חובו של המלוה שמחוייב בזה מדיני ממונות.

ובאבן ישראל (ח"ט סי' תרנו עמוד קכו) כתב ליישב שאף אם נאמר שאכן אינו מחוייב ליתן יותר מחומש לפרעון חובו, מ"מ לא פקעה ממנו חיוב מצוות פרעון החוב, אלא שכיון שהפרעון הוא יותר מחומש הרי הוא בגדר אנוס מלקיים המצווה, וא"כ כשפורע חובו מחוייב לפרוע עד חומש מנכסיו, ולאחר ששילם לא פקע ממנו החיוב שהרי על כל פרוטה ופרוטה יש לו מצוה לפרועה, וא"כ מחוייב שוב ליתן עד חומש מנכסיו, וכך הוא עד שיגמור לשלם הפרוטה האחרונה, וכמו שבאדם שמחוייב ב' מצוות צריך ליתן על הראשונה חומש ולאחר מכן צריך ליתן גם על המצווה השניה חומש, כן הוא גם בתשלום חובותיו כיון שעל כל פרוטה ופרוטה יש חוב ומצוות פריעת בעל חוב.

וע"ע **בתשובת מהר"ם שיק** (או"ח סי' שלא) שכתב שהדין שאמרו אל יבזבז יותר מחומש הוא רק במצוה שאינה נגד אחרים אבל במצוה שהיא נוגעת לאחרים, נוטלים אפילו מגלימה שעל כתפיו, ובזה ביאר הטעם שצורך כיבוד אב ואם צריך לחזור על הפתחים, וכן הוא בפריעת בעל חוב. ומ"מ לענין לחזור על הפתחים נפסק **בשו"ע** (חו"מ סי' צז סט"ו) שאף אין כופין אותו להשכיר עצמו ולא לעשות שום מלאכה כדי לפרוע והיינו באינו רגיל לעשות מלאכה כמש"כ הפוסקים שם, ומכ"ש לחזור על הפתחים, **ובשער המשפט** (שם) צידד שהוא מצד עצמו חייב להשכיר עצמו, אבל מ"מ אינו חייב לחזור על הפתחים.

לעדכון ורישום שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל - 03-543-5757

או לת.ד. 5717 חיפה

תביעת חוב ע"פ רישומי המוכר

הפוסקים דנו במעשה שהיה באשה שתבעה את רעותה סך מסוים שנשארה חייבת לה לפי דבריה מקניית שהיתה קונה ומקיפה בחנותה. וזאת כפי הרשום ברשימותיה שהיתה רושמת הקפות החנות, והגישה לשם כך דפי מחברת הרשום עליהם רשימות ההקפות, והתשלומים שהיתה משלמת מדי פעם, וטענה שסיכמה את החוב עם התובעת, וברור שלא שילמה אותו.

אך הנתבעת טענה ששילמה כל מה שהיתה חייבת, והוסיפה שאין לסמוך על פנקסה של המוכרת כי לא נהלה אותו בסדר.

והנה בסוגיין כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין וכו' וחנוני על פנקסו, וברש"י (שבועות מד:) פירש וחנוני על פנקסו, על מה שכתוב בפנקסו שהוא כותב עליו ההקפות שהוא מקיף.

אך בסיפא של משנה זו אמרו (שבועות שם) והחנוני על פנקסו כיצד. לא שיאמר לו כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים וזו אלא אומר לו תן לבני סאתים חטין תן לפועלי בסלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא נטלנו וכו'. ומפרש רש"י (מז:): לא שאמר לו כתוב על פנקסי וכו' אלא בזמן שיש רגלים לדבר שבעל הבית מודה שאמר לו תן וכו'.

הרי למדנו דלא נתנו בסתם נאמנות לחנוני על פנקסו שיוכל תמיד לטעון כך כתוב וחתום על פנקסו והלוקח שמוכרח לקחת אצלו בהקפה בגלל חוסר בכסף מזומן יהא מסור בידו כחומר ביד היוצר לתובעו בכל כמה שירצה ולבוא בטענה כלפיו כך רשום בפנקסי, שא"כ אתה פותח דלת לחנונים רמאים שיוכלו לתבוע מלקוחותיהם כלל אשר יעלה על לבם לרשום בפנקסיהם, אלא צריך שיהא רגלים לדבר שהלקוח נתן לו נאמנות על כך בדומה לבעל הבית שמודה שאמר לחנוני תן לבני סאתים חטין ונתן לו נאמנות שיהא נאמן לומר נתתי. וכמבואר ברמב"ם (מלוה ולוה פט"ז ה"ה) ובשו"ע (ח"מ סי' צא ס"א-ג) חנוני שהיה נותן לבעל הבית מן החנות כל מה שירצה בתורת הלואה ומקיפו עד שיתקבץ הכל ופורע לו ואמר לו בעל הבית תן לפועלים סלע וכו' החנוני נשבע ונוטל מבעל הבית מה שטען שנתן שהרי הוא אמר לו ליתן.

ובבאר היטב כתב בשם תשובת פליטת ב"י (סי' יח) שבפנקס המחייב את חבירו אין אדם נאמן.

והנה בנו"ב (מהדו"ת חו"מ סי' טו) כתב דבר פשוט הוא יותר מביעתא בכוחתא שאין פנקסו של ראובן מועיל לחייב את שמעון ואין פנקסו של אדם מועיל יותר מטענתו בעל פה בטענת ברי ואם הלה מכחישו כשם שטענתו בעל פה אינו מחייב את שכנגדו רק שבועה כך אין פנקסו מחייב את שכנגדו רק שבועה, ומה שמבואר בשו"ע (ח"מ סי' צא ס"ה) יש לדון ע"פ פנקסו וכו' שם מיירי שע"פ פנקס המתחייב מוציאין ממנו ע"פ פנקס שלו בעצמו דאי לאו שהיה חייב לא היה כותב בפנקסו שהוא חייב והוי פנקסו כמו הודאתו בע"פ, ואף גם זה דוקא ברגלים לדבר וכו' וכל דיין שרוצה להאמין לחנוני על פנקסו להוציא ממון אפילו בשבועה לא ידע בדיני ממונות בין ימינו לשמאלו וטועה בדבר משנה הוא, ואין חילוק בין פנקס לפנקס אפילו מה שקורין הויפט בוך [פנקס ראשין] אין לו שום יתרון בדיני ישראל וכו'. הרי מבואר שאפילו חנוני שאומנתו בהקפות וכותב הכל בדקדוק ואינו מרע אמונתו אפ"ה לא מהני להוציא ממון אפילו בשבועה.

קריאה לבנו ולבתו 'שמחה'

בשו"ת אדני פז (סי' כה, לד, הו"ד בפ"ת יו"ד סי' קטז סק"ו) כתב שיכול אדם לקרוא לשני בניו בשם אחד בין אם אחד מהם מת בין אם שניהם חיים, ובהשמטות (שם) כתב שמ"מ יש לחוש משום עין הרע, ובאם מת אחד אין לקרוא לשניהם בשם זה משום ריע מזלא.

ובשו"ת דברי מלכיאל (ח"ג סי' עה) כתב להוכיח שבימי הראשונים לא חששו לכך, שהרי מבואר בסוגיין שרב חסדא קרא לשני בניו מר, וכמו שפירש רש"י ש'קשישא' ו'ינוקא' הוסיפו להם אח"כ, ועיי"ש שדן במי שיש לו בת ששמה שמחה אם יוכל לקרוא גם לבנו בשם שמחה, וכתב שיש לחלק בזה בין אם קוראים את השמות על שם איזה מאורע או כשקוראים לשם אבותיהם, ולכן אין ללמוד ממה שהוזכר מזה בחז"ל כי במדרש איתא שהראשונים ששימשו ברוח הקודש קראו שם לבניהם לשם המאורע, ואנו שאין לנו רוח"ק אנו קוראים לשם אבותינו, ועל כן בשעה שקראו על שם המאורע לא הקפידו לקרוא שני בנים בשם אחד אם נזדמן להם לפי המאורע לקרוא כן, אבל כשקראו לשם אבותיהם נמנעו מלקרוא שני בנים בשם אחד כי אין זה כבוד לאבות שנראו כאילו יש לו שני אבות, ובפרט לפ"ד דורשי רשומות שנשמת האב נכללת בנשמת הבן ולזה נהגו לקרוא בשמו א"כ ודאי שאין לקרוא שני בנים בשם אחד, ולכן אנו נמנעים מלקרוא בשם אחד לשני בנים שאין זה כבוד להאבות, ומתוך זה נשתרבב שאף אם קראו השם שלא על שם האבות ג"כ אין קוראים לשני בנים בשם אחד.

ועוד הוסיף הדברי מלכיאל שאין נאות שיקראו שם אחד לשני אחים שמצויים יחד בבית עם נשותיהם, ואפשר שיבוא מזה מכשול ע"י שיקראו את נשותיהם או נשותיהם יקראו להם, ורק הראשונים שקראו לשם המאורע היו משנים אח"כ שמותם ג"כ לפי צורך המאורע וכו' אבל עכשיו שקוראים לשם אבות אין משנים שמותם בשביל איזה מאורע כדי שלא יתבטל שם האב, ולזה אין קוראים לשני בנים בשם אחד.

ועל כן הסיק שם שאין לקרוא בשם אחד לבן ובת כי מה חילוק יש בזה. שאם הטעם משום מכשול יש בזה ג"כ חשש זה, ואי נימא הטעם משום עין הרע שייך גם בזה.

[ובספר דברי יחזקאל החדש (עמוד ת) הביא מספר פי צדיק להגה"ק מצעשינוב זצ"ל בשם בעל הדברי יחזקאל שאמר שאם נותנים לזכר שם אחרי נקיבה יש לה עליה, אבל להיפך אין נכון לעשות, והביא שם שכן נהג שקרא לשני נכדיו חנה על שם זקנתם אשתו הרבנית חנה רחל].

וע"ע בשו"ת הלל אומר (יו"ד סי' נח), וכן בספר כתב שם טוב (ח"ב עמוד רעא) שהאריך לדון בענין ההוכחה משמותיהם של בני רב חסדא.

כפתור

בוצינא טב מקרא

'כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב' כתב האלשי"ך שבא לנחם את ישראל על שהאומות שרויים בשלוה בעוה"ז, וישראל דחוקים ורמוסים תחתם, שתחת זה יש להם חלק לעוה"ב. והנה לכאורה יש לפקפק הלא אמרו חז"ל בוצינא טב מקרא, ופרש"י האומר לחבירו קח לך דלעת קטנה בגינתי, או המתן עד שיגדיל וקח גדולה, טוב לו ליקח הקטנה מיד, כי לא ידע מה יולד יום. אולם כ"ז בעוה"ז שהוא כצל עובר, אבל עוה"ב שהוא לעולם בודאי עדיף מלקבל בעוה"ז, וזו שדייק לעולם ירשו ארץ, שהוא עולם שכולו ארוך, וגם הוא בטוח שאין לחוש למקרים ופגעים המצויים בעוה"ז.

(אבות על בנים, להרב שאול בראך)

ת"ש טוב שכן קרוב מאח רחוק וכו'

ובמדרש, טוב שכן קרוב מאח רחוק, שכן קרוב זה יתרו, מאח רחוק זה עשו. וקשה מה ראו חז"ל לעשות הבדל בין שני אלה דוקא, וכ' ב'בנין אריאל' עפ"י משאחז"ל ז' שמות היו לו ליתרו. יתר, על שם שיתר פרשה אחת בתורה. ובמדרש איתא קע"ה פרשיות שבתורה כמנין שנותיו של אברהם אבינו. והנה אברהם היה צריך לחיות ק"פ שנים כיצחק, רק שנתקצרו בשביל עשו שלא יראהו יוצא לתרבות רעה. הרי לפניך כי בשביל עשו נגרעו פרשיות בתורה, ובשביל יתרו נתוסף פרשה אחת, ושפיר דרשו טוב שכן קרוב זה יתרו, מאח רחוק זה עשו.

(כרם הצבי, יתרו)

במצות עשה כופין אותו עד שתצא נפשו

'ללמד אתכם חקים ומשפטים לעשותכם אותם בארץ' (דברים ד יד) לעשותכם פירושו על ידי כפיה, ובגמרא מצאנו שנשתמשו בלשון זה הרבה, מעשין לפסולות (כתובות עז). וכיו"ב הרבה (ע' ראש השנה ו). שתעשו בעל כרחם, וכמו דקיי"ל (כתובות פו). האומר איני נוטל לולב כו' מכין אותו עד שתצא נפשו, וזה אינו רק בארץ, דהא מודעה רבה לדאורייתא (שבת פח), וע"כ כמוש"כ הרשב"א (בעין יעקב שם, וכן ברמב"ן שם) שאם לא יקיימו אין להם חלק בארץ שע"מ כן ניתן להם, וא"כ טרם בואם לארץ לא היה דין כפיה עליהם. ודו"ק.

(משך חכמה, דברים ד ד)

אין אדם דר עם נחש בכפיפה

ויש לרמז, אין אדם דר עם נחש בכפיפה, דהיינו כפיפה הוא לשון כפוף והכנעה. והנה אם האדם הוא בכפיפה והכנעה זה האדם אינו דר עם הנחש, היינו עם הנחש הקדמוני, יען כי הוא ניצל מן הנחש מחמת הכנעה שלו שהוא בכפיפה, וע"י הכנעה זוכה האדם שיוכל ללחום נגד היצה"ר. כידוע 'ענוה' בגימ' סמא"ל, כנגדו לא יוכל האדם ללחום רק בענוה.

(נשבע לאבותיך, אבות פרק ב')

שבע ברכות לגר שהתגייר עם אשתו

ביבמות (כב). אמרו גר שנתגייר כקטן שנולד, ולפי"ז גר שנתגייר יחד עם אשתו צריך לקדשה מחדש אמנם מצאנו במקדש קטנה יתומה שאין קדושה אלא דרבנן ומשתגדיל מבואר ביבמות (קט). שאם בא עליה בגדלות נעשית אשתו, ובסוגיין מבואר לענין הכתובה שאין צריך כתובה חדשה.

והנה בלח"מ (אישות פי"א ה"ז) מבואר שאינם צריכים נשואין מחדש. אך בערך שי (אבהע"ז סי' כו) כתב שצריכים נשואין מחדש. ובפ"ת (יו"ד סי' רסט סק"ג) כתב בשם הדגול מרבבה הא ודאי שאם רוצה לקיימה צריך חופה וקידושין בדת יהדות, וכ"כ הערוה"ש (יו"ד סי' רסט ס"ז).

ולענין הברכות, בעצי ארזים (סי' לד) נסתפק אם יברכו, אמנם בס' ערך שי (שם) כתב להלכה שיברכו. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' קעג) כתב שכן מסתבר דאין חופה וקידושין בלי ברכות, דאם יש חופה וקידושין הם הם ברכותיהם.

אך כתב שכל זה לענין ברכות החופה והקדושין אך לענין שמחה וז' ברכות, בגר וגירות לא עדיף ממחזיר גרושתו שכ' האחרונים שמברכים רק ברכות החופה (ברכ"י יו"ד סי' שצא), ושמחה יש ספק אם חייב בכיו"ב אמנם כתב שלפי דברי החת"ס (אבהע"ז סי' קכג) שבנואף ונואפת שנשאו זה לזה אע"פ שהיא בעולה, מברכים ז' ברכות אפי' ז' ימים כיון לדידי' חדשה היא עכ"פ בנשואין, א"כ פשיטא שיש גם שמחה.

וא"כ בגר וגירות להח"ס איכא לצדד דחייב כיון דנשואין חדשה היא לו, מ"מ הא גופא מסתפקא לי דנהי דלענין דין נישואין חדשה היא לו דאין נשואין לגוי, מ"מ גדר נשואין שייך גם אצלם ומבואר במשנתינו גר שנתגייר ואשתו עמו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה. וע"ע בשו"ת יד אליהו (סי' מ).

גר שנתגייר, תשלום חובותיו מזמן היותו גוי

בשו"ת יד אליהו (סי' מ) הסתפק בגר שנתגייר ויש בידו גזל מה גזל בגיותו הן מישראל הן מערלים אם מחוייב להחזיר או לא, וכן אם גנב או לוח בגיותו.

וכתב, שלדיעות שמחוייב להחזיר גזל בעודו בגיותו, אם כן גם אחר שנתגייר מחוייב להחזיר הן גזל ישראל הן גזל גוי דהא לא אשתני דיניה בזה. אך להסוברים שאין צריך להחזיר בגיותו, א"כ גם בגרותו נראה דאין צריך להחזיר אפילו לישראל אם אין הגזילה בעין דהא בשעת גזילה בדמי קננהו, וכשנתגייר ה"ל כקטן שנולד דמי. אבל אם הגזילה בעין י"ל שלכו"ע מחוייב להחזיר דהא אסור להנות עתה מגזל.

וכתב שיש להביא ראיה שהגר פטור, מהמבואר בסוגיין, גר שנתגייר ואשתו עמו כתובתה קיימת שע"מ כן קיימה ומפרש בגמ' לא שנו אלא מנה ומאתים פרש"י שהן תנאי ב"ד אבל תוספת אין לה דשטרא חספא בעלמא וכן גבי קטן שם וכן נפסק בשו"ע (אבהע"ז סי' סז). הרי לפנינו שאין צריך לשלם החוב שהיה עליו אפילו בשטר ומוכח דמצד הדין פטור משום דהוי כקטן.

לרגל מעמד סיום ש"ס 'עוז והדר'

מבצע אדיר לשלשה שבועות בלבד

ש"ס פנינים ❖ ש"ס עיון ❖ ש"ס ובלכתך בדרך ❖ ש"ס ותלמודו בידו

מאיר עיניים ומשובב לב, במהדורה המתוקנת של 'תלמוד בבלי המפואר עוז והדר'.

השסי"ם המודפסים על ידי 'עוז והדר', מלבד האוצרות הרבים שיש בהם בהדרת כל מפרשי הש"ס מחדש עם מאות אלפי ציונים ומ"מ והגהות מכת"י, מצטיינים גם בהדפסתם על נייר משובח המיובא מיוחד מחו"ל, מערך ההדפסה של "עוז והדר" שוקד להוציא לאור את השסי"ם בנוחות המרבית באופן שיהיה נעים לעין לקריאה ממושכת. גם הכריכות הוזמנו באופן מיוחד כדי להבטיח לרוכש דבר מושלם העמיד לאורך שנים רבות.

ממוקד ההזמנות של 'היכלי תורה' האחראיים על הפצת השסי"ם נמסר, כי זוהי הזדמנות מיוחדת לציבור לרכוש את הש"ס המושלם במחירים מפתיעים, הזדמנות שלא תשוב בעתיד, וזאת לרגל המעמד המיוחד וההסטורי של "סיום הש"ס" בהשתתפות מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א שיתקיים ביום רביעי אור לי"ח בטבת תשס"ח בהיכלי אוניו בקרית שדה התעופה בעיר לוד.

במוקד מציינים עוד כי מנהלי מוסדות רבים הקדימו לרכוש כמות גדולה של שסי"ם במחיר המיוחד עבור מתנות לתלמידיהם המצטיינים ולתומכיהם הנכבדים. אחד ממנהלי המוסדות והעסקנים בציבור החרדי שרכש כמות גדולה ביותר אומר לנו בשיחה עימו, כי תמיד חיפש אחר המתנה המושלמת עבור הנדיבים, וכאן נקרתה לידו ההזדמנות לתת להם מתנה אשר כבר פקעה שמה הטוב כמוצר מושלם מכל הבחינות, ובמחיר מיוחד. לא לחינם הורים הרוצים את הטוב ביותר עבור ילדיהם רוכשים תמיד ש"ס מבית 'עוז והדר', הוסיף ואמר.

באגף ההדפסות של 'עוז והדר', נערכים להדפסת מהדורות נוספות לקראת מעמד סיום הש"ס, זאת לאור הביקוש הגובר והולך לשלל המהדורות הקיימות של הש"ס, ולאחר שבחודשים האחרונים אולו מספר פעמים המהדורות השונות.

הזדמנות פז זו המוצעת לציבור הרחב, לרכוש את מהדורות הש"ס המושלם מבית היוצר של 'עוז והדר', תנוצל ללא ספק וגל המכירות ילך ויגאה ככל שיחלפו הימים.

לקראת המעמד הכביר של חגיגת סיום הש"ס, על ידי ממלכת התורה 'עוז והדר', לציון השלמת עריכת המהדורה המושלמת של 'תלמוד בבלי המפואר מהדורת פריעדמאן', הכריזו בחברת "היכלי תורה" על מבצע ענק שיתקיים בשלושת השבועות הקרובים וישתתפו בו ארבע ממהדורות הש"ס של 'עוז והדר'.

ש"ס 'עוז והדר' שנערך בעמל רב ע"י מאות תלמידי חכמים במשך למעלה מעשרים שנה בעריכה אמיתית ומדויקת, כבר יצא לאור בלמעלה מ-22 מהדורות מושלמות ומפוארות. ולא לחינם הוא מפאר את שולחנם של כל גדולי הדור שליט"א שלומדים בו תדיר.

במבצע המיוחד יוכלו כל מבקשי 'תורה מפוארה בכלי מפואר' לרכוש במחירים חסרי תקדים את אחת ממהדורות הש"ס שבהוצאת 'עוז והדר'. ארבע המהדורות המשתתפות במבצע הן: 'ש"ס פנינים' - מהדורת פאר העולה עשרת מונים בבהירותה ובמעלותיה על כל מהדורות השסי"ם האחרות; 'ש"ס ותלמודו בידו' - 20 כרכי 'תלמוד בבלי', ללא כל המפרשים ובפורמט נוח לנשיאה; 'ש"ס ובלכתך בדרך' - מסכתות הש"ס בקונטרסים נוחים ובהדפסה מרהיבה, הידור מיוחד במצוות 'ובלכתך בדרך' מתוך מנוחת הנפש; והמהדורה החדשה 'ש"ס עיון' - שמונה כרכים, במארז מהודר, מותאם במיוחד לשולחנם של בחורי הישיבות ואברכי הכללים.

עם תחילת המבצע נרשם ביקוש עצום, וכבר מורגש מחסור בש"ס פנינים הנרכש בכמויות. ממרכז השירות של חברת 'היכלי תורה' נמסר כי כבר בתחילת השבוע הבא יתארגנו עם מלאי חדש של שסי"ם על מנת לעמוד בקצב המכירות הגדול.

המהדורה החדשה של 'ש"ס עיון', שזה עתה יוצאת לראשונה לאור, ומכילה שמונה כרכים מרהיבים, בגודל מיוחד המתאים לעיון (24 ס"מ), משתתפת במסגרת המבצעים המיוחדים, כאשר למעלה ממחצית מהכמות שכבר הודפסה נרכשה תוך כשבוע, היא מענה מובהק למשאלת לבם של רבבות בני תורה, שעד כה נאלצו לכתת רגליהם לארון הספרים, כדי לבדוק מקורות המובאים ממסכתות שונות. בני תורה מובהקים שאינם מסוגלים ללמוד בגמרא שאינה מהוצאת 'עוז והדר', בשל סגולותיה ומעלותיה הרבות, הגהותיה ותיקוניה המצוינים, יוכלו לראשונה לשלב על שולחנם ש"ס מהודר,

את ש"ס 'עוז והדר' ניתן להשיג במוקד המנויים 1800-22-55-66

מתנתא' מאיר עיני ישראל

מתנתא במהדורה חדשה

מסכת נדרים עם ביאורי הגמרא וביאורי הר"ן בלבד ב-2 כרכים!

- ✓ פירוש ייחודי בהיר וברור בשפה מכובדת ובאווירה תורנית
- ✓ ביאור מדוקדק ומקיף מיוסד על דברי הראשונים והאחרונים
- ✓ הפירוש נותן מענה לכל קושי שמתעורר ללומד במהלך הלימוד
- ✓ מיוחד בנדרים! הפירוש משולב גם עם גרסת הר"ן!
- ✓ עבר את שבט הביקורת של ראשי ישיבות רמי"ם ותלמידי חכמים מובהקים
- ✓ בהסכמת וכברכת כל גדולי ישראל שליט"א
- ✓ מתאים לכל יהודי בכל עת
- ✓ נוח וקל לנשיאה

יוצא לאור ב-2 פורמטים: גדול * פנינים

מבצע ענק לרגל הופעת הכרך החדש

מצטרפים לרבבות המנויים ורוכשים מנוי למהדורה החדשה במחיר חודשי של

גדול ₪74 פנינים ₪59

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

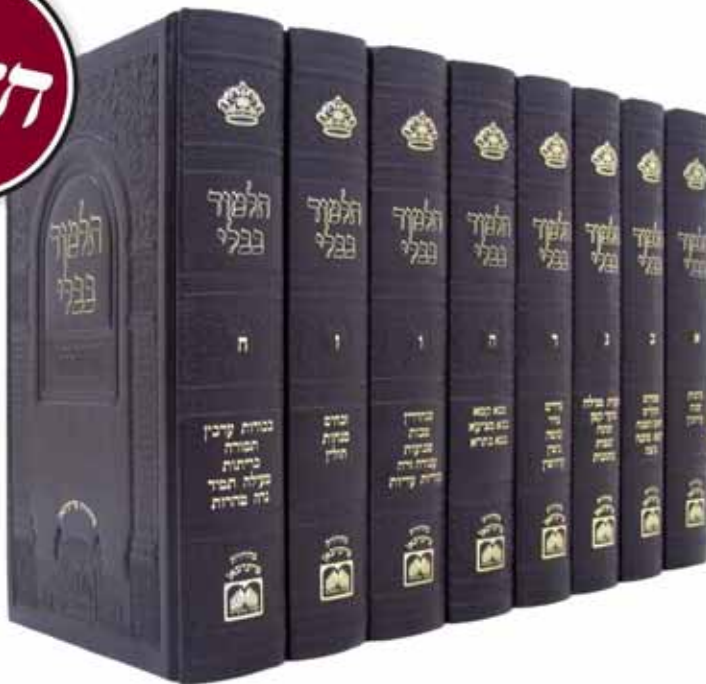
לרגל המעמד ההיסטורי של סיום הש"ס

ארבע מהדורות, שלושה שבועות, ומבצע אדיר אחד!

הזדמנות נדירה שלא תחזור

23.5 ס"מ

ש"ס עיון - 8 כרכים

ש"ס "ובלכתך בדרך" - 25 כרכים
כריכה רכה

ש"ס "ותלמודו בידו" - 20 כרכים

ש"ס פנינים - 25 כרכים

24 ס"מ

320 ₪
במקום 450

21 ס"מ

390 ₪
במקום 520

26 ס"מ

930 ₪
במקום 1080

מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

המבצע מסתיים בואת חנוכה תשס"ח

